

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

«Azərbaycan Respublikasında dövlət uşaq müəssisələrindən uşaqların ailələrə verilməsi və alternativ qayğı Dövlət Proqramı»

Uşaq müdafiəsi ilə bağlı hüquqi sənədlər

- Azərbaycanın 1992-ci ildə qoşulduğu Uşaq Hüquqları Konvensiyası;
- “Uşaq hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;
- Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 29 mart tarixli, 1386 nömrəli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında dövlət uşaq müəssisələrindən uşaqların ailələrə verilməsi (De-institusionalizasiya) və alternativ qayğı Dövlət Proqramı”

De-institutlaşma və alternativ qayğı dövlət proqramının məqsədi

- Proqramın əsas məqsədi uşaq şəxsiyyətinin tam və ahəngdar inkişafı üçün onun ailə mühitində böyüməsinin zəruriliyini nəzərə alaraq, dövlət uşaq müəssisələrində olan uşaqların ailələrə verilməsi və alternativ qayğının təşkili üçün mexanizmlərin yaradılması və səmərəli işləməsinin təmin edilməsidir.

De-İnstitutlaşma və alternativ qayğı dövlət proqramının prioritet istiqamətləri

- Normativ – hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi;
- Dövlət uşaq müəssisələrinin transformasiya olunması, həmin müəssisələrin uşaqlar üçün ailə və icma əsaslı sosial xidmətlər göstərən müəssisələrə çevrilməsi və orada yaşayan uşaqların bioloji və ya alternativ ailələrə (övladlıq, qəyyumluq, himayədar - foster ailələrə) verilməsi;
- Uşaqların dövlət uşaq müəssisələrinə düşməsinin qarşısının alınması üçün preventiv tədbirlərin görülməsi;
- Uşaqların hüquqlarının qorunmasının və sosial müdafiəsinin işlək mexanizmlərinin tətbiq edilməsi;
- Dövlət uşaq müəssisələrinin kadr potensialından istifadə olunmaqla uşaqlara ailə və icma əsaslı xidmətləri həyata keçirən sosial işçilərin hazırlanması;

Normativ – hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi;

- Ailə tipli Kiçik qrup evi haqqında nizamnamə
- Himayədar ailələr haqqında əsasnamə
- Günərzi qayğı mərkəzləri haqqında əsasnamə

Dövlət uşaq müəssisələrinin transformasiya olunması

- Dövlət uşaq müəssisələrinin və orada yaşayan uşaqların qiymətləndirilməsi;
- Əldə olunmuş məlumatların təhlili nəticəsində yerlərdə sosial xidmətlərə olan ehtiyacların müəyyənləşdirilməsi;
- Bioloji ailələrə qaytarılması mümkün olmayan uşaqlar üçün alternativ qayğı növlərinin müəyyənləşdirilməsi;
- Dövlət uşaq müəssisələrinin transformasiya üzrə Baş planın hazırlanması
- Müəssisənin transformasiya planının hazırlanması və transformasiya olunması
- Alternativ xidmətlərin göstərilməsi

Alternativ qayğının növləri

- Övladlıq
- Himayədar (Foster) ailə
- Günərzi qayğı mərkəzləri
- Reabilitasiya-inkişaf mərkəzləri
- Kiçik qrup evləri

Uşaqların ailələrə qaytarılması mexanizmi

- Müəssisələrdəki uşaqların və onların ailələrinin fərdi qiymətləndirilməsi həyata keçirilir.
- Uşaqların ailələrinin himayəsinə qaytarılması üçün onların ailələri və ya qohumlarının yaşadığı rayonlara səfərlər edilərək Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyanın iclasında qeyd olunan məsələyə baxılır və qərar qəbul edilir.
- Uşaqların ailələrə qaytarılması üçün ailələrin mənzil şəraitinə baxış keçirilir və ailənin gəliri araşdırılır.
- Ailənin sosial-psixoloji durumu qiymətləndirilir.
- Yerli icra hakimiyyətinin müvafiq komissiyasının protokolundan çıxarış əsasında icra hakimiyyətinin başçısı uşağın evə qaytarılmasının mümkünlüyü barədə sərəncam verir və müşayiətedici məktubla Təhsil Nazirliyinə müraciət edilir.

Preventiv tədbirlər

- Böhran vəziyyətində olan ailələr müəyyənləşdirilir
- Ailənin imkanları qiymətləndirilir (güclü və zəif tərəfləri)
- Ona hansı dəstəyin verilməsi müəyyənləşdirilir
- Uşağın valideynlərinin işlə təmin edilməsi, ünvanlı sosial yardımın alınması, mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması, uşağın məktəbə cəlb olunması üçün maddi və hüquqi yardımların göstərilməsi, günərzi qayğı və reabilitasiya –inkişaf mərkəzlərinə yönəldilməklə və s. uşağın müəssisəyə düşməsinin qarşısı alınır.

Ailə və uşaqlarla işləyən sosial işçilərin hazırlanması

- Sosial işçilərin hazırlığı istiqamətində 2010-2011-ci tədris illindən hər il Təhsil İşçilərinin Peşəkar İnkişafı İnstitutunda 9 aylıq yenidən hazırlanma kursları təşkil olunmuşdur.

Görülən işlər

- Uşaqların müdafiəsi ilə bağlı qanunvericiliyə müvafiq dəyişikliklərin edilməsi barədə Milli Məclisə təkliflər verilmişdir.
- Ümumilikdə 604 nəfər uşağın dövlət uşaq müəssisələrinə düşməsinin qarşısı alınmışdır.
- 10 nəfər qız uşağı üçün Ailə tipli kiçik qrup evi tikilib istifadəyə verilmişdir
- Lənkəran şəhərində oğlanlar üçün tikilən Ailə tipli kiçik qrup evi istifadəyə verilmişdir.
- Baş Planın icrası olaraq, 12 internat məktəbi transformasiya olunmuş, 2 internat məktəbi isə ləğv edilmişdir. 2015-2016-cı tədris ilində daha 16 internat məktəbinin transformasiya olunması ilə bağlı müvafiq tədbirlər görülür.
- Görülmüş işlərin nəticəsi olaraq, 2010-cu ildə 15 nəfər, 2011-ci ildə 105 nəfər, 2012-ci ildə 123 nəfər, 2013-cü ildə 51 nəfər, 2014-cü ildə 33 nəfər və 2015-ci ildə 37 nəfər uşaq isə Rayon və Şəhər İcra Hakimiyyətlərinin sərəncamı ilə həmin müəssisələrdən bioloji ailələrinin və yaxın qohumlarının himayəsinə qaytarılmışdır.
- Son 4 il ərzində dövlət uşaq müəssisələrində təlim-tərbiyə alan 107 nəfər uşağa şəxsiyyət vəsiqəsi, 144 nəfərə isə doğum haqqında şəhadətnamə alınmışdır.

Uşaqların dövlət uşaq müəssisələrinə yerləşdirilməsi üçün lazım olan sənədlərin siyahısı:

- Müşayiətedici məktub
- YYÇİ və HM üzrə Komissiyanın qərarı (Protokoldan çıxarış)
- RİH Başçısının Sərəncamı
- RİH-nin Başçısına müraciət ərizəsi;
- Uşağın doğum haqqında şəhadətnaməsinin əsli və surəti;
- Uşağın sağlamlığı haqqında tibbi arayış;
- Uşağın vərəm xəstəliyinə meyilliliyin müəyyənəşdirilməsi üçün mantu sınağının nəticəsi barədə arayış;
- Uşağın təhsil aldığı məktəbdən arayış;
- Yaşayış yerindən arayış (qeydiyyatı və ailə tərkibi haqqında);
- Uşağın nigahdan kənar doğulduğu təqdirdə VVAQ-dan № 4 forma;
- Uşağın müavinat alması barədə məlumat (əgər varsa);
- Valideynin (lərin) şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti;
- Valideynlər boşanmışsa, boşanma barədə şəhadətnamənin surəti,
- Valideynin əliliyi varsa, əlillik barədə sənəd;
- Valideyn vəfat etmişsə, ölüm haqqında şəhadətnamənin surəti;
- Əmlak barədə məlumat.